

Република Србија
МИНИСТАРСТВО
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Број: 000148902/1 2024

Датум: 24.10.2024. год.

Немањина 22-26

Београд

На основу члана 2. тачка 2. алинеја 1. и члана 24. Закона о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, број 135/04, 36/09), члана 136. Закона о општем управном поступку (“Службени гласник РС”, бр. 18/16, 95/18-аутентично тумачење и 2/23 – одлука УС), члана 6. став 1. Закона о министарствима („Службени гласник РС”, бр. 128/20, 116/22 и 92/23- др.закон) као и члана 23. став 2. и члана 24. став 3. Закона о државној управи („Службени гласник РС”, бр. 79/05, 101/07, 95/10, 99/14, 47/18, и 30/18 - др. закон), поступајући по захтеву носиоца пројекта „Serbia Zijin Copper“ d.o.o. Ђорђа Вајферта 29, Бор, Александар Дујановић, државни секретар Министарства заштите животне средине, по решењу о овлашћењу број: 001747986 2024 од 24.05.2024. године, доноси

РЕШЕЊЕ

1. **ДАЈЕ СЕ САГЛАСНОСТ** на Студију о процени утицаја на животну средину за пројекат отварања лежишта Борска река до коте К- 455.
2. Налаже се носиоцу пројекта да при изградњи и раду предметног пројекта, у свему испоштује мере заштите животне средине предвиђене у предметној Студији и програм праћења утицаја на животну средину.
3. Налаже се носиоцу пројекта да при изградњи и раду предметног пројекта у свему испоштује услове и сагласности других надлежних органа и организација прибављених у складу са посебним законом.
4. Носилац пројекта је дужан да у року од две године од дана добијања овог решења започне извођење пројекта из тачке 1. овог решења. Решење и предметна Студија о процени утицаја на животну средину су саставни део техничке документације, у складу са чланом 18. Закона о процени утицаја на животну средину.

5. О трошковима поступка биће одлучено посебним решењем.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Носилац пројекта „Serbia Zijin Copper“ d.o.o. Ђорђа Вајферта 29 Бор, Министарству заштите животне средине поднео је захтев за давање сагласности на Студију о процени утицаја на животну средину за пројекат отварања лежишта Борска река до коте К-455.

У складу са чланом 20. Закона о процени утицаја на животну средину, обезбеђен је јавни увид, организована презентација и спроведена јавна расправа о предметној Студији – Обавештење је објављено у дневном листу „Политика“ дана 20.02.2024. године, као и на службеном сајту Министарства <http://www.ekologija.gov.rs/obavestenja/procena-uticaja-na-zivotnu-sredinu/>.

Презентација и јавна расправа предметне Студије је одржана 13.03.2024. године у просторијама градске управе Бор. У току трајања јавног увида достављена су мишљења заинтересоване јавности, Друштво младих истраживача Бор и удружења „Регулаторни института за обновљиву енергију и животну средину“ (РЕРИ), Екоагенда Бор 1935 и Месна заједница Кривељ у писаном облику и Екоагенда Бор 1935.

У складу са чланом 22. и чланом 23. Закона о процени утицаја на животну средину образована је Техничка комисија Решењем број: : 000148902 2024 од 07.02.2024 године. Чланови Техничке комисије су извршили детаљан преглед и анализу Студије, пратеће документације и достављених мишљења заинтересоване јавности. На састанку који је одржала техничка комисија, дана 25.03.2024. године, закључено је да предметна Студија није урађена у складу са Законом о процени утицаја на животну средину, те да постоје одређени недостаци. Дописом овог органа носиоцу пројекта су достављене примедбе/коментари и наложена је измена и допуна предметне Студије. На примедбе/коментаре које је доставила техничка комисија, одговорено је следеће:

ОПШТЕ ПРИМЕДБЕ

- 1) Предметна СТУ је изашла ван граница задатог задатка и покушала да сублимира све врсте утицаја као да се ради о рударском пројекту који третира откопавање односно експлоатацију минералне сировине
- 2) У том контексту је остало врло неразумљиво, који део припада процени утицаја ДРП отварања лежишта Борска река до коте К-455, који део руднику Јама, руднику Велики Кривељ и пратећој инфраструктури, објектима и постројењима на површини терена у оквиру одобреног експлоатационог поља.
- 3) Враћање на историјске чињенице од 1906 до 90-тих година прошлог века уз обиље историјских података са освртом да је тада већ све било загађено, деградирано и девастирано, не може да сакрије чињеницу да је данас производња бакра више од 100 пута већа него раније.

Одговор на опште примедбе:

Компанија Serbia Zijin Copper doo Bor развија пројекат откопавања лежишта „Борска река“ у оквиру рудника Јама. Тренутна експлоатација руде и рударски радови се изводе према „Главном рударском пројекту експлоатације руде бакра у Јами Бор до k-235 m“, и „Допунском рударском пројекту експлоатације руде бакра из лежишта „Борска река“ изнад XIX хоризонта (k-235 m) са очувањем површине терена. У циљу наставка радова у лежишту „Борска река“ средином 2021. године израђена је техничка документација којом је предвиђена израда окана и нископа до коте k-235 m у циљу унапређења рудничке инфраструктуре. Израда наведених објеката предвиђена је у две фазе.

У првој фази поменути јамски објекту су израђени до коте k-235 m према Техничким рударским пројектима из 2021 године и представља израду Извозног нископа IN, Нова вентилациона окна NVO-1, NVO-2 и NVO-3 и Ново сервисно окно NSO.

Друга фаза представља наставак радова на поменути јамским просторијама од коте k-235 m до k-455 m, и израду хале дробљења, сервисног нискона и јамских просторија за повезивање окана. У ту сврху је израђен је Допунски рударски пројекат отварања лежишта „Борска река“ до коте k-455 m. Радови на овом ДРП-у обухватају наставак радова на изради 4 вертикална окна и два нископа, као и објеката неопходних за одводњавање и транспортних путева до одлагалишта. Остали објекти се налазе у систему постојећег рудника „Јама“ дубоко под земљом при чему се у највећој мери користи већ успостављена инфраструктура са свим припадајућим рударским објектима.

У Студији су искоришћене и приказане већ постојеће примењене мере заштите животне средине и параметри мониторинга који постоје и спроводе се за друге израђене Студије а које инвеститор поседује за што реалнији приказ стања на терену. Ни у ком случају се не бежи од одговорности за загађења која настају, како и сама комисија констатује више процесом производње руде него самим извођењем предметног пројекта и позивањем на историјске чињенице које су преузете из важеће Студије о процени утицаја по којој се и данас изводе радови.

ПОСЕБНЕ ПРИМЕДБЕ

Примедба 1. - Предметна Студија је отишла прешироко и третира основни Пројекат више са аспекта експлоатације него само са аспекта отварања дубљих делова лежишта Борска река.

Макро Локација је Јама Бор са њеном постојећом инфраструктуром како подземном, тако и надземном где се већ примењују одговарајуће мере за смањење утицаја експлоатације на животну средину у оквиру експлоатационог поља. Микро локација су управо локације на којим би требало да се изводе радови на изради 4 вертикална окна и два нископа, као и објекти неопходни за одводњавање и транспортни путеви до одлагалишта материјала. Остали објекти се налазе дубоко под земљом.

Одговор: Сагласно примедби у Студији (Поглавље 3-Опис пројекта), отклоњени су делови који су се односили на експлоатацију, детаљно је приказана технологија израде јамских просторија. У Студији су приказане већ постојеће примењене мере заштите животне

средине и параметри мониторинга који постоје и спроводе се за важећу Студију а коју инвеститор поседује за што реалнији приказ тренутног стања.

Примедба 2. Поглавље 2. Опис локације. У складу са Правилником о садржини студије о процени утицаја на животну средину, (Сл.гласник РС бр. 69/2005) недостају подаци о потребним површинама земљишта и подаци о изворишту водоснабдевања, који ће пратити план катастарских парцела, дат у прилогу.

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна у поглављу 2. (на страни 2-7).

Примедба 3. Поглавље 2.4.9. Насељеност, Требало би приказати на мапи, положај рудника у односу на насеља. На доста нечиткој Слици (2.1.2), дат је приказ отварања Борског рудника 1903 -1925. То је једини схематски приказ рудника, при чему се не даје схема из 1997 године и што је још важније актуелни приказ.

Одговор: Сагласно примедби на слици број 2.2.2. и прилогу бр.1 приказан је положај рудника у односу на насеља и допуњено је поглавље 2.

Примедба 4. Приказ геолошких, хидрогеолошких и физичко-механичких карактеристика радне средине на локацијама где је предвиђено да се изводе рударски радови, нису уопште третирани нити обрађени.

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна у поглављу број 2.

Примедба 5. - Приказ геолошких, хидрогеолошких и физичко механичких карактеристика радне средине на локацијама на којима се изводе рударски радови приказани су на страни 2-17. Обрађивач студије помиње на 160. страни Студије, Правилник о техничким нормативима за подземну експлоатацију металичних и неметаличних минералних сировина ("Сл. лист СФРЈ", бр. 24/91). Наиме, у члану 24. Правилника је регулисана израда вертикалних подземних рударских просторија, који одређује:

„Пре почетка пројектовања и израде окана која служе за отварање рудника, на локацији окна мора се избушити контролна техничка бушотина, за коју се, на основу резултата испитивања бушотине и језгра, мора израдити технички извештај, који служи као основа за пројектовање окна. Контролно-техничка бушотина, по правилу, треба да буде избушена унутар контуре окна. Технички извештај мора да садржи геолошки профил језгра бушотине, технолошки опис геолошких, хидрогеолошких и физичко-механичких карактеристика литолошких чланова набушених бушотином, као и програм промена које могу настати у фази израде окна.

Технички извештај из става 1. овог члана мора да садржи податке о: приливу воде, избоју стена, продору наноса, продору песка, могућности настајања горских удара и појави метана.“

Ова врста података је изузетно важна. Начин израде окна зависи и од геолошких и хидрогеолошких услова. Рад се може обављати у нормалним и посебним условима радне средине.

Наиме, у члану 27. Правилника се јасно ставља до знања да се:

„Под нормалним условима радне средине при изради окна подразумевају се чврсте стене са приливом воде мањим од $0,017 \text{ m}^3/\text{s}$, при чему се окно може подградити привременом или сталном подградом.

Под посебним условима радне средине подразумевају се нестабилне стене са пукотинама, одбојним зонама и приливом воде већим од $0,017 \text{ m}^3/\text{s}$.“

Ако се окно израђује у сложеним рударско-геолошким условима (велики прилив воде, нестабилне стене, текући песак, издвајање гасова и сл.), мора се приступити специјалним методама израде за одређене услове (израда пробојном подградом, израда спуштањем цилиндричних прстенова, израда под притиском ваздуха, замрзавањем или ињектирањем стена и др.).

Поштовање регулаторних мера је приоритет, јер од изабране технологије израде, прилива воде, врсте материјала литолошких чланова, можемо да на одговарајући начин проценимо утицај на животну средину. У случају израде вертикалних објеката по предметној Студији то нисмо у могућности. Слично је и код израде нископа са површине. О којој количини прилива воде се ради, квалитету те воде и могућности да се, нпр. коришћењем адитива код ињектирања, доведе до загађења тих водоносних слојева? У приложеном опису тих података нема. Уместо овога, у Студији се дају информације и параметри који важе за постојећу анализу радних услова у Јами Бор више везани за експлоатацију руде бакра, прилично излазећи из оквира предметне Студије. Ако ова истраживања нису урађена, онда то треба и написати.

Одговор: Сагласно примедби тачка 2 је допуњена, од стране 2-14 до 2-19.

Примедба 5. - У складу са Правилником, потребно је описати поступак отварања рудничких просторија, што у достављеној студији није случај. Које су предвиђене припремне радње на локацији (припрема земљишта, ограђивање и обележавање, приступни путеви,...), енергетски и комуникациони каблови као и остала инфраструктура. Требало би подробније описати сам процес рада са технолошким карактеристикама (планиране количине јаловине, количине потребних флуида, енергената и др. Технолошки опис пројекта би требало да обухвати све сегмент рада, од бушења и постављања експлозива утовар јаловине и одвожење и др. Рударски отпад (јаловина) се одвози на одлагалиште стари борски коп. Колико је удаљено ово одлагалиште? Ако се приликом израде јамских просторија наиђе на орудњене стене, да ли се и тај материјал третира као јаловина, или се збрињава на неки други начин? Описати поступак транспорта јаловине и предпостављене количине... Како је регулисано јаловиште, да ли се сакупља и третира процедурна и површинска вода. Које су хемијске карактеристике јаловине?

Свеж ваздух се упумпава у рудник (са, или без предходног третмана?), није јасно где и како ваздух излази из рудника и да ли се предходно третира, удаљеност од насеља. Зашто се тек у Поглављу 8. Мере, помињу заштитни филтри за ваздух? Бука и вибрације су важан део пројекта, коме треба посветити више пажње, посебно када се има у виду минирање.

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна у поглављу број 3 на страни 3-3. Технолошки опис свих рударских радова детаљно је описан у поглављу 3 на страни 3-13. На страни на 3-15 слика 3.3.1. приказана је шема транспорта јаловине до одлагалишта.

Хемијске карактеристике јаловине дате су у прилогу бр. Т-9. Свеж ваздух који улази у рудник без предходног третмана се избацује кроз ВО-4 из јаме, из НВО-1, НВО-2, НВО-3 и НСО компресионо се врши вентилација (вентилатор цевоводом убацује ваздух на чело и разрађује га а прашина се таложи пре изласка из јамске просторије.) С обзиром да се минирање изводи на дубини приближно 500 м испод површине земље, бука и вибрације услед минирања ће се пратити, али се не очекује утицај на животну средину (Страна 3-21)

Примедба 6. Поглавље 3.1.1. Резерве, „Рудно микроскопским испитивањем руде...“ Објаснити или исправити.

Одговор: Сагласно примедби Рудномикроскопско испитивање је геолошки термин који се односи на микроскопска испитивања рудних препарата ради утврђивања минералног састава.

Примедба 7. – поглавље 3.3.4. Одводњавање просторија, вода се пречишћава, како и до ког квалитета? Колико и какве воде се троши у овој фази. Какве су карактеристике и количине воде, која се испумпа из рудника? Треба напоменути да се у Решењу издатом од Министарства заштите животне средине у студији опишу сви утицаји и пропишу мере које треба предузети у циљу смањивања негативног утицаја. У Решењу Завода за заштиту природе, захтева се третман отпадних вода пре њивог испуштања у реципијент. У Решењу Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, дати су „Водни услови“, где се врло детаљно обавезује носилац пројекта на заштиту површинских и подземних вода.

Одговор: Сагласно примедби у непосредној близини вентилационих окана као и сервисног окна, налазе се базени за прихват воде настале у процесу израде јамских просторија отварања. Вода се из наведених базена постојећим цевоводима одводи до седиментационих базена из којих се постојећим пумпама одводи до постројења за пречишћавање воде. Пројектом је предвиђено дневно испумпавање воде у количини од 576 м³ који се одводи цевоводом у постројење за пречишћавање. Квалитет вода које се испумпава из јаме приказана је у табели 5.4.1.3 и слици 5.4.1.4. у поглављу 5 стране (стр. 5-16 и 5-17). Пречишћена вода се неће испуштати у реципијенте, већ ће се користити у систему флотације.(Страна 3-17)

Примедба 8. Поглавље 3.3.5. Хидролошки услови. Цело поглавље треба пребацити у Поглавље 2, опис локације, или, касније у хидролошки опис површинских и подземних вода. Напомиње се да у приложеној схеми профила, нигде није назначена Борска река, као ни Бела река и где се у односу на приказане водотоке налази лежиште „Борска река“. Санитарне отпадне воде, из кухиње, ресторана и купатила, да ли ове отпадне воде имају везе са отварањем рудника?

Одговор: Сагласно примедби Поглавље везано за Хидролошке услове је пребачено у Поглавље 2. Борска река и Бела река су приказане на слици 2.4.3.1. *Слив реке Тимок*.

Примедба 9. – Поглавље 4) Опис Пројекта има доста противречних и помешаних информација везаних за актуелну и будућу експлоатацију и израду предвиђених објеката

отварања. Изнесено је доста „сумњивих“ података о квалитету радне средине без јасне повезаности са предвиђеним објектима отварања. Сви поменути литолошки слојеви имају мање-више исте параметре, што је далеко од реалних параметара. Такође и веома „неубедљиво“ помињање могућег годишњег капацитета будуће експлоатације из дубљих делова лежишта Борска река, без помињања изабране методе откопавања.

Овде се јавља парадокс да се ради ДРП отварања, а да претходно није урађена студија изводљивости или дугорочни програм експлоатације за лежиште Борска река и експлоатацију руде барка до коте К-455. У тим документима би се јасно назначило да због примене одговарајуће методе откопавања, потребно је отворити лежиште Борска река на одговарајући начин. Онда би се такав документ користио за фазну израду документације и не би одавао утисак да постоји нешто иза тога. Самим тим би било јасније и обрађивачима Студије да могу да се фокусирају искључиво на анализу утицаја на животну средину за предметне рударске радове и повезане активности одводњавања и одлагања стенског материјала током израде.

Стр. 50 пдф документа: „У оквиру експлоатационог захвата К-225/К-435 до коте К-455 m могуће је откопати износе 241.045.200 t равне руде која представља 87% укупних резерви у том појасу лежишта. Процењен капацитет износи 8.000.000 t равне руде годишње.“

Ако се већ помене експлоатација, зашто није поменута и зона утицаја експлоатације на површину терена? Колики је то простор? Да ли се тиме деградира површина терена и долази до улегања површине? Колико објекта ће бити потребно изместити или срушити у том случају? Какве мере се предвиђају? На ова питања нема информација које би дале назнаку у пружању одговора.

Одговор: Сагласно примедби Поглавље 3 је прерађено и прилагођено примедбама које су дате у предходним констатацијама, тј. појмови експлоатације су избачени из текста и текст је базиран на радове израде просторија отварања у II фази од коте К-235 k до К-455 m.

Примедба 10. Поглавље 5. Приказ стања животне средине.

Становништво. Потребно је дати схематски приказ, или мапу са приказом локације рудника Борска река и у односу на њега насеља (МЗ Брезоник, Север и Стари градски центар). Колико има становника у насељима? Да ли постоје планови за пресељење? Какав је став носиоца пројекта?

Одговор: Сагласно примедби Измењено је поглавље 5.1. Становништво, приказана је слика угрожених насеља. Не постоје подаци о тачном броју становника по поменутим насељима општине Бор, већ само за целу општину. Носиоц пројекта на основу обрађиване техничке документације није предвидео пресељења, јер по овоме ДРП-у не долази до угрожавања ових насеља. Шематски приказ локације рудника у односу на насеља и објекте је приказан на прилогу X.

Примедба 11 - Земљиште. Приказани су резултати мерења, али није дата схема, тако да је тешко пратити и још теже закључивати. Неколико пута се понављају оригиналне табеле са текстом који се такође понавља, што, непотребно оптерећује текст. Овде би било целисходније дати табелу са списком мерних места и параметрима, који одступају од релевантних прописа за земљиште. Слика 5.3.10. је наведена, али није приказана.

Одговор: Сагласно примедби Извештаји су дати у прилозима где су приказана мерна места која се налазе у близини објекта која су предмет ове Студије и где је вршен мониторинг животне средине од стране инвеститора. Слика 5.3.1.10 у старој верзији Студије је копија закључка из извештаја који анализира извештај. На слици 5.3.1.1. дат је положај места са којих су узети узорци земљишта.

Примедба 12 - Вода. Последња реченица у овом делу (5.4.) треба да се преуреди. Квалитет подземних вода не задовољава по више параметара. Заједничка примедба за део „Земљиште“ и „Вода“. Оба дела су непотребно документована са бројним табелама и закључцима за једну, другу, трећу годину испитивања (укупно 40 страна). Прегледније и јасније би било, када би аутор студије направио збирну табелу (једну за земљиште и једну за воду), где би се указало на критичне параметре, који одступају. Требало би систематизовати квалитет јамске, површинске и отпадне воде. Овако се наизменично приказују резултати различитих загађених вода.

Одговор: Сагласно примедби извршена је систематизација и направљене су збирне табеле за земљиште (Табела 5.3.1.), воду (Табеле 5.4.1.1., 5.4.1.2.....), Закључци за ваздух и бука (Табела 5.6.1.1. и 5.6.1.2.) где су приказана прекорачења.

Примедба 13. - Закључак.(ст. 5.47) Текст се односи на ваздух, а табела која следи, односи се на измерена загађења у води? Ово треба исправити. Закључак.(ст. 5.48) Иста примедба, само друга година. Закључак. (ст. 5.50) Поново су побркани вода и ваздух. Све треба преуредити. Бука. Примедба је иста, као и за земљиште и воду. Потребно је сажети текст са подацима о мерним местима, удаљеностима од стамбених јединица и на основу приказаних података, дати процену угрожености околине буком и вибрацијама.

Одговор: Сагласно примедби одговори у првој верзији Студије се односе на ваздух тако да нису побркани. За буку су вршена мерења буке која су приказана током израде окана NVO-1, NVO-3 и NSO. У поглављу 5 је у складу са примедбама избачен сав сувишан текст и табеле, тако да је конкретизован приказ стања животне средине.

Примедба 14. Приказ главних Алтернатива нас у старту упућује да не постоје алтернативе. Новопроектовани рударски објекти који ће бити у функцији експлоатације лежишта „Борска река“ нису имали алтернативне локације.

Одговор: Сагласно примедби овај ДРП представља наставак радова, тј. II фазу израде просторија отварања лежишта „Борска река“, од коте К-235 m до коте К-455 m и самим тим нису постојале алтернативе за локацију. Констатује се да код избора локације, дефинисани су одлучујући фактори на избор локације за експлоатацију. То је управо и потврда да предметна Студија излази из својих оквира, где се између осталог, анализирају алтернативе снабдевања водом из Борског језера. У приложеном решењу Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде из 2022 године, којим се дају водни услови за предметни ДРП, то нигде не стоји.

Остаје онда питање, да ли је заиста за израду објеката отварања, потребно обезбедити воду из Борског језера и говорити о потребном билансу воде на годишњем нивоу за сва индустријска постројења рударско-металуршког комплекса које се налази на Експлоатационом пољу и зашто је то предмет ове Студије?

Одговор: Сагласно примедби За потребе израде овог Допунског рударског пројекта није потребно обезбеђивати алтернативна решења обезбеђивања воде из Борског језера тако да се ово поглавље брише из Студије.

Примедба 16. У делу Опис могућих значајних утицаја пројекта на животну средину се не одустаје са „Идентификацијом могућих утицаја пројекта експлоатације...“ што је ван дефинисаног оквира у коме треба дати опис.

Суштинско је питање, да ли цело поглавље има додирних тачака са ДРП отварања и/или са постојећим активностима на рудник Јама? То мора бити одвојено, јер ће бити предмет неке друге Студије онда када то постане технолошка целина, што у овом тренутку није случај. Испитивати дате препоруке и кумулативно приказати утицаје тамо где ова два система имају додирних тачака као на пример у системима за одводњавање на површини, као и системима за транспорт и одлагање јаловине.

Утицајима пројекта отварања рудника би требало посветити више пажње, будући да се ради о великим количинама ископане јаловине, применом минирања, употребом тешких транспортних средстава и уз присуство већег броја запослених. Из студије није јасно да ли се становници три села, бесправно насељени близу копа, ту остављају, или се они по плану Носиоца пројекта пресељавају. Потребно је дати схематски приказ, са раздаљинама, рудника, насеља, путева којим се транспортује јаловина и место одлагања јаловине.

Одговор: Сагласно примедби у поглављу 6. су према наведеним препорукама извршене измене. Поглавље се конкретно односи на ДРП отварања лежишта и нема додирних тачака са експлоатацијом. Радови на отварању лежишта се односе на активности у руднику Јама, пошто је лежиште Борска река саставни део рудника. Носиоц пројекта на основу обрађиване техничке документације није предвидео пресељења, јер по овоме ДРП-у не долази до угрожавања ових насеља. Шематски приказ са раздаљинама рудника и насеља као и површинских транспортних путева су приказани на сликама 3.3.1.(поглавље 3) и 5.5.1.(поглавље 5).

Примедба 16. Утицај прашине. На почетку се констатује да је састав прашине, приближан саставу стена (присутни тешки метали, арсен). Да ли постоје резултати здравствених истраживања становништва из околних насеља о инциденти некох плућних оболења у односу на насеља, ван утицаја рудника? У наставку се каже да Јама не поседује уређај за отпрашивање рудничких просторија. Проблем се превазилази проветравањем преко вентилационог окна. Није наведено, шта се предвиђа у јами „Борска река“.

Одговор: Сагласно примедби средина кроз коју се израђују рударски објекти по овоме ДРП-у се налазе ван орудњене зоне и представљају јаловину. Здравствена истраживања становништва нису рађена, сам пројекат нема велики утицај на ваздух услед малих капацитета који задовољавају услове за рад радника у руднику односно МДК прашине и гасова који су присутни у ваздуху. Састав јаловине је приказан у прилогу бр Т-9.

Примедба 17. Утицај на површинске и подземне воде

У тексту се даје неколико констатација, које би требало појаснити. „Технолошка вода би у случају упуштања у водоток, без предходног третмана, могла изазвати загађење“. Описти и ближе окарактерисати квалитет и количине. У наставку, „атмосферске воде би, након контакта са прашином, могле бити оптерећене повећаним сувим остатком и суспендованим честицама“. Повећање сувог остатка, значи да је дошло до растварања прашине, а то значи повишење садржаја тешких метала, док је присуство суспендованих материја мањи проблем. „Подземне воде би могле бити загађене нафтом и нафтним дериватима, услед непажљивог руковања“. Подземне воде су такође, угрожене растварањем тешких метала.“ У Јами Бор, постоје два система за одводњавање јамских вода. Прикупљена јамска вода ће се одводити на постројење за пречишћавање отпадних вода“. Шта је предвиђено за Борску реку?

Одговор: У поглављу 6.1.2.2. на страни 6-11 је допуњен и разјашњен третман отпадних вода које настају при извођењу радова. Интерна и акредитована лабораторија редовно прате стање квалитета отпадних вода у таложнику и на Борској реци ради контроле евентуалног загађења. Набројане су опасности и начини на који може доћи до загађивања вода да би се прописале адекватне мере у поглављу 8. Рудник „Јама“ већ има разрађен систем контроле и мониторинга, Борска река је преусмерена тунелом испред старог борског површинског копа у Кривељску реку. Овај пројекат за који се ради студија нема утицаја на Борску реку.

Примедба 18. Могуће загађење земљишта

„Утицај на земљиште се огледа у деградирању захваћених површина, услед директног одлагања отпада запослених у руднику, као и услед просипања нафте и нафтних деривата. Јаловина се одвози и избацује у, већ деградирани, напуштени борски коп“. Овде би требало поређати утицаје по њиховим приоритетима, најзначајнији је од отварања и изградње копа, па тек онда сви остали утицаји. Површинско земљиште се загађује тешким металима из прашине, контаминираних водотокова.

Одговор: Сагласно примедби у поглављу 6.1.2.3. на страни 6-11 је допуњена и разјашњена могућност загађења земљишта.

Примедба 19. Могуће повећање буке и вибрација

„Прекомерна бука је свака, која прелази 85 dB. Може бити бука у радној средини и бука у животној средини. Овде би могао да се приложи коментар са почетка поглавља, шта се догађа са становницима у близини рудника и колико су они угрожени буком.

„На основу пројектоване технологије, неће постојати опасност од вибрација на постојеће објекте“. Није јасно, да ли вибрације од минирања осећају становници околних села и колике су те вибрације.

Одговор: Сагласно примедби приликом израде прве фазе по ТРП извршена су испитивања буке и вибрација и праћен је утицај на најближе стамбене објекте, резултати су приказани у извештајима датим у прилозима, а у поглављу 5 су извучени резултати и коментари датих мерења, обзиром да се радови на изради јамских просторија изводе приближно 500 м испод

површине земље тако да је појава вибрација сведена на минималне вредности. (Стране 5-25 до 5-32).

Примедба 20. Процена утицаја на животну средину у случају удеса би требало да се комплетира са додатним чиниоцима који су везани за израду објеката отварања.

Полазећи од чињенице да централна бушотина није наведена на локацијама израде окна, самим тим нема јасних показатеља о геолошким формацијама, хидролошким условима и другим битним факторима. На основу тога, постоји реална могућност погрешног димензионисања подграде окна што може у геолошком времену довести до попуштања и колапса подграде окна, самим тим и урушавања целог окна. Из тих разлога је потребно дефинисати сигурну зону и границу на површини која може бити захваћена деградацијом површине терена у том случају.

Процена утицаја на животну средину у случају удеса као и мере превенције, мере за случај удеса и мере санације вратити у оквир предметне Студије.

Одговор: Сагласно примедби на основу података узетих из Елабората о геотехничким условима за потребе пројектовања и извођења рударских окана који су коришћени за формирање софтверског модела добијена је јасна слика напона у стенском масиву чиме се обезбеђује потврда стабилности јамске просторије. Анализирањем модела добијени су подаци на основу којих је дефинисана одговарајућа подграда. У поглављу 3. у опису технологије израде просторија описан је и систем подграђивања истих.

Примедба 21. Опис мера за спречавање, смањење и, где је то могуће, отклањање сваког значајнијег штетног утицаја на животну средину су оптерећена класичним рударством где се подразумева откопавање минералне сировине.

Потпуно је разумљиво да се обрађивач студије није снашао, јер у досадашњој пракси, Главни и допунски рударски пројекти су ишли у комплекту: отварање, разрада и откопавање лежишта. Ову новину је потребно пратити на исти начин и кроз процену утицаја. Ограничити се са применом само оних мера и прописа који су у директној вези за предметним ДРП за који се ради Студија о процени утицаја.

Онда се неће појављивати и грешке уклапањем материјала из различитих извора (типа...решењем Покрајинског завода (??) за заштиту споменика културе стр. 172 пдф документа и слично.).

Декларативно помињање одрживог развоја насеља која се налазе у непосредној близини рудника „Јама“ а предвиђана је, на пример, метода откопавања са зарушавањем кровине за дубље делове лежишта Борска река и нема неког нарочитог смисла.

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна у складу са препорукама у тачки 8 и избачене грешке које су се појавиле.

Примедба 22. Најзначајнији делови студије утицаја су опис могућих утицаја и мере за њихово спречавање. Ако је опис пројекта дат коректно у свим његовим деловима, онда Мере превенције треба да су јасне и конкретне, тако релевантна, контролна комисија, може лако и брзо да провери да ли су све, студијом наложене мере и примењене. Овако, у поглављу Мере, 8.1.5. наилазимо на опис настанка загађених гасова, па затим мере, 8.1.6.

Рударски отпад-јаловина, треба га третирати према плану рудника В.Кривељ? 8.1.7. Комунални отпад, опис, па мере. 8.1.8. „Опасан отпад се сматра...“ па мере 8.1.9. Отпадне воде, дат је неразумљив и на овом месту непотребан опис третмана сакупљених вода, санитарних, рудничких и атмосферских (тај опис, количине и квалитет, пре и после третмана треба да иде у Поглавље 3. Опис пројекта).

Одговор: Сагласно примедби у поглављу 8 извршена је допуна, као и у тачки 3 и детаљније је објашњено да се за овај пројекат користи већ постојећа инфраструктура.

Примедба 23. Није јасно зашто се нису прописале мере заштите земљишта, ако се зна да ће се приликом отварања лежишта износити хиљаде тона јаловине, делимично и орудњене. Прашином, или просипањем на траси пута, дугој неколико стотина метара, од рудника до одлагалишта стари борски коп.

Одговор: Сагласно примедби у тачки 8.1.10. извршена је допуна за мере заштите земљишта.

Примедба 24. Програм праћења утицаја на животну средину – мониторинг даје једну веома реалну слику поштовања досадашњих мера, са великом забринутостију како ће се поштовати нове мере. Приказ стања животне средине на локацији рудника Јама пре почетка пројекта указују да резултати испитивања земљишта на референтним мерним местима су изнад граничних вредности. У 2023 дошло је до прекорачења ремедијационих вредности за арсен и бакар; прекорачења граничних вредности за олово, арсен, кадмијум и никал у целом периоду мерења и учестало прекорачење суспендованих материја. (Табела 9.1.1.) И поред наведеног Мониторинга ваздуха, земљишта, вода, буке, остаје питање шта се ради када имамо перманентно прекорачење граничних вредности?

Одговор: Сагласно примедби носиоц пројекта предузима мере које су прописане законском регулативом и спроводи мере заштите животне средине и код прекорачења граничних вредности предузима одговарајуће мере.

Примедба 25. Стање животне средине пре почетка функционисања пројекта, цело поглавље треба пребацити у Поглавље 5. Приказ стања животне средине. На слици 9.2.1. дата је орто-фото слика ширег простора рудника са насељима, и тачкама узорковања. Мишљење је да би исто требало и схематски представити, јер се са слике нејасно види позиција насеља, рудника „Борска река“, „Јама“, „Велики Кривељ“, одлагалиште јаловине, путне трасе, али ни водотоци, на коју страну теку и какав је њихов међусобни однос. Наравно, места узорковања дати, ако је потребно и на три скице, за водотоке, ваздух и земљиште.

Одговор: Сагласно примедби Стање животне средине пре почетка функционисања пројекта, цело поглавље биће пребачено у Поглавље 5 и задржано у поглављу 9. јер је прописано правилником. Појединачне шеме мониторинга су приказане у тачки 9.(ваздух на страни 9-10, земљиште на 9-12, воде на 9-15 и бука на 9-17).

Одговори на примедбе Друштва младих истраживача Бор

1. Студија о процени утицаја на животну средину пројекта отварања лежишта Борска река до коте К - 455 метара није урађена у складу са Законом о заштити животне средине (Сл. гласник РС бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - др. закон, 72/2009 - др. закон, 43/2011 - одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 - др. закон и 95/2018 - др. закон). Члан 36. став 3. прописује: Процена утицаја пројекта на животну средину је саставни део техничке документације без које се не може приступити извођењу пројекта.

Инвеститор је прекршио Закон о заштити животне средине јер већ две године изводи радове на пројекту отварања лежишта Борска река до коте К- 455 метара и изградњи вентилационих отвора без студије о процени утицаја на животну средину.

Одговор: Сагласно примедби Инвеститор је радове на отварању лежишта „Борска река“ поделио у две фазе. Прва фаза се односи на отварање лежишта од површине терена до коте К-235, за који постоји израђена Студија о процени утицаја на животну средину. Друга фаза представља наставак радова на отварању лежишта од коте К-235 до К-455 која је обрађена предметним допунским пројектом за који се ради ова Студија.

2. Студија о процени утицаја на животну средину пројекта отварања лежишта Борска река до коте К - 455 метара није урађена у складу са Законом о процени утицаја на животну средину (Сл. гл. бр. 135/2004 и 36/2009) и Правилником о садржини студије о процени утицаја на животну средину (Службени гласник РС, бр. 69/2005).

Члан 17. став 1. тачка 2. Закона о процени утицаја на животну средину прописује да студија обавезно садржи „опис локације на којој се планира реализација пројекта“ а члан 3. Правилника о садржини студије о процени утицаја на животну средину детаљно разрађује садржај описа локације.

Члан 3. тачка 1. прописује да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи: "копију плана катастарских парцела на којима се предвиђа извођење пројекта са учртаним распоредом свих објеката".

Студија о процени утицаја на животну средину пројекта отварања лежишта Борска река до коте К - 455 метара не садржи копију плана катастарских парцела на којима се предвиђа извођење пројекта са учртаним распоредом свих објеката те није урађена у складу са наведеним одредбама Закона и Правилника.

Члан 3. тачка 2. прописује да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи: „податке о потребној површини земљишта у м² за време извођења радова са описом физичких карактеристика и картографским приказом одговарајуће размере, као и површине која ће бити обухваћена када пројекат буде изведен" Студија о процени утицаја на животну средину Пројекта отварања лежишта Борска река до коте К - 455 метара не садржи потребне податке о површини земљишта у време извођења радова са описом физичких карактеристика и картографским приказом одговарајуће размере, као и површине која ће бити обухваћена када пројекат буде изведен те није урађена у складу са наведеним одредбама Закона и Правилника.

Одговор: Сагласно примедби Ситуациона карта са парцелама на којима се предвиђа извођење радова и са учртаним распоредом свих објеката приказана је у прилогу број 1 и на слици 2.2.2. приказане су заузете катастарске парцеле рударским радовима.

Члан 3. тачка 4. прописује да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи: „податке о изворишту водоснабдевања (удаљеност, капацитет, угроженост, зоне санитарне заштите) и о основним хидролошким карактеристикама;" Предметном студијом о процени утицаја не садржи податке о изворишту водоснабдевања (удаљеност, капацитет, угроженост, зоне санитарне заштите).

На стотинак метара од новоизграђеног новог вентилационог отвора 2 постојао је извор пијаће воде којом су се снабдевали грађани МЗ "Север" у случајевима респрикције или кварова на мрежи јавног водовода. Са почетком изградње вентилационог окна чесма је пресушула.

Одговор: У поглављу 2. (на страни 2-16), налазе се подаци о Извориштима водоснабдевања и у решењу у прилогу број Т-7.

Члан 3. тачка 5. прописује да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи: „приказ климатских карактеристика са одговарајућим метеоролошким показатељима".

У Републици Србији једино Републички хидрометеоролошки завод обавља метеоролошка и климатска праћења и једино су валидне њихове анализе. У студију су узети подаци са сајта metblue чији подаци нису званични и валидни за оцену климатских и метеоролошких услова у Србији па и за територију града Бора и Источне Србије. Предметна студија није приказала званичне податке о климатским и метеоролошким карактеристикама те није урађена у складу са наведеним одредбама Закона и Правилника.

Одговор: РХМЗ нема званичне податке метеоролошких и климатских праћења за пројектну локацију већ за Црни врх и Зајечар. Metblue на основу своје базе података приказује званичне податке о метеоролошким и климатским праћењима, па је она коришћена при изради ове Студије.

Члан 3. тачка 5. прописује да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи: "опис флоре и фауне, природних добара посебне вредности (заштићених) ретких и биљних и животињских врста и њихових станишта и вегетације"

Предметна студија није приказала заштићена ИПА и ПБА подручја То су подручја која обухватају просторне целине на којима се налазе одређена заштићена подручја, подручја дефинисана на основу међународних програма за идентификацију подручја значајних за биљке (Important Plant Areas, /PAJ, и дневне лептире (Prime Butterfly Areas, PBA), на Великом Кршу и Столу.

Одговор: Заштићена подручја ИПА и ПБА (Велики Крш и Стол) налазе се ван утицаја радова који ће се изводити.

Члан 3. тачка 9. прописује да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи: „податке о насељености, концентрацији становништва и демографским карактеристикама у односу на објекте и активности". У Поглављу 2.4.9. Студија констатује: „Комплексе Serbia Zilina Copper" се практично налази у градском језгру, у његовом североисточном делу." У предметној студији нема ниједног јединог податка о насељености,

концентрацији становништва и демографским карактеристикама насеља Брезоник као и месних заједница "Север" и "Градски центар" града Бора на чијој територији се реализује пројекат.

Одговор: Поменути подаци налазе се у поглављу 5 и поглављу 2.4.10.

Члан 3. тачка 9. прописује да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи: "податке о постојећим привредним и стамбеним објектима и објектима инфраструктуре и супра структуре".

Предметна студија не садржи ни један једини податак о објектима јавне намене на локацијама града: болница регионалне функције и Технички факултет (број објеката, површине, број болничких посета, број студената и корисника), број стамбених објеката, површине тих објеката, број становника, број индивидуалних стамбених објеката, број домаћинства. Посебно је начињен велики пропуст јер нису приказани важни инфраструктурни објекти. Због реализације пројекта отварања лежишта Борска река до коте К 455 метара измешта се тунел и део пруге Бор - Мајданпек за који су сачињени пројекти и у току је израда урбанистичког плана. Недопустиво је да ова студија не указује на овај најважнији објекат железничког саобраћаја који повезује Тимочку крајину са централном и северном Србијом и Европом. Пројекат утиче на низ инфраструктурних објеката: далеководи, путна мрежа која повезује Бор са северним делом територије града Бора и општине

Одговор: У пројекту је дат податак повезивања града Бора са осталим градовима железницом. Сувишно је стављати податке о објектима јавне намене кад се они не налазе на локацији извођења пројекта. Локације објеката јавне намене приказане су на слици 5.1.1. у поглављу 5 на страни 5-5.

Члан 17. став 1. тачка 3. Закона о процени утицаја на животну средину прописује да студија обавезно садржи "опис пројекта" а члан 4. Правилника о садржини студије о процени утицаја на животну средину детаљно разрађује садржај описа пројекта.

Члан 4. тачка 1. прописује да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи: „опис предходних радова на извођењу пројекта. У предметној студији је дат опис актуелног стања а не опис предходних радова.

Члан 4., тачка 3. прописује да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи: приказ врсте и количине потребне енергије и енергената, воде, сировина, потребног материјала за изградњу и др". Предметна студија није приказала врсте и количине потребне енергије и енергената, воде, сировина, потребног материјала за изградњу.

Одговор: У поглављу 3 Опис пројекта на страни 3-3 приказан је опис претходних радова на пројекту. У поглављу 3 Опис пројекта на страни 3-20 дат је приказ збирних норматива материјала.

Члан 4. тачка 4. прописује да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи: „приказ врсте и количине испуштених гасова, воде, и других течних и гасовитих

отпадних материја, посматрано по технолошким целинама укључујући емисије у ваздух, испуштање у површинске и подземне водне реципијенте, одлагање на земљиште, буку, вибрације, топлоту, зрачења (јонизујућа и нејонизујућа) и др". Предмета студија не приказује врсте и количине испуштених гасова и прашине са вентилационих објеката (окана).

Одговор: У поглављу 3 на страни 3-21 налазе се тражени подаци.

У Студији у поглављу "3.3.9. Врсте и количине испуштених гасова, воде и других течних, чврстих и гасовитих отпадних материјала" дају се нетачни подаци: "Резултати испитивања квалитета амбијенталног ваздуха за мерна места на којима се очекује највећи утицај предметног пројекта појединачно су приказана у извештајима о испитивању. Концентрације укупних таложних материја не прекорачују ни месечну ни годишњу максимално дозвољену вредност (МДВ) у 2020, 2021 и 2022 години." Агенција за заштиту животне средине Републике Србије у Годишњим извештајима о квалитету ваздуха даје оцену да је квалитет ваздуха у агломерацији Бор 3. категорије -прекомерно загађен. Познато је у свету, а мерења Института за медицину рада и радиолошку заштиту Др Драгомир Карљајовић су показала да се у јами јавља гас радон. Потребно је приказати количину гаса радона који се избацује из јаме кроз вентилациона окна, односно могућу појаву радиоактивног зрачења.

Одговор: Нема радијације у животној средини погона јаме "Бор" као последица подземне експлоатације руде бакра у Бору, што је утврђено у претходном периоду Студијом о процени утицаја из 2006 године.

Није приказана количина и састав отпадних вода које се испуштају у животну средину.

Одговор: Отпадне воде се не испуштају у животну средину већ се прерађују у Постројењу за прераду отпадних вода и поново користе за потребе индустријских процеса.

У Студији у поглављу "3.3.9. Врсте и количине испуштених гасова, воде и других течних, чврстих и гасовитих отпадних материјала" се наводи: „Приликом израде јамских просторија јавља се одређена количина јаловине (рудничке јаловине). Нису дате количине чврстог отпада, како се са њима управља и где са одлаже (трајно и привремено).

Одговор: Количине чврстог отпада (откопане јаловине) дате су у поглављу 3 Опис пројекта на страни 3-15 са шематским приказом транспорта на јаловиште стари „Борски коп“ и страни 3-23.

У истом поглављу се наводи: „Приликом израде јамских просторија отварања лежишта "Борска река" настаће и отпад који чине различити истрошени или замењени делови опреме. Између осталог, као отпад јављаће се и истрошене гуме, као и оштећене гуме." Нису дате количине отпадних гума, истрошених и замењених делова опреме, количине отпадног уља и мазива, зауљених крпа и др отпада које настаје приликом реализације пројекта. Није приказана класификација и карактеризација отпада. Очигледно настаје и опасни отпад. Где

се он одлаже (привремено или стално) и како се поступа са њим? Радови на отварању јамских просторија и изградњи окана се обављају минирањем. Том приликом настају потреси (вибрације). Због учесталих потреса настала су оштећења на индивидуалним зградама у МЗ Север о чему су извештавали медији а било је и протеста мештана и постоје записници Републичког инспектора заштите животне средине и налози у записницима за предузимање мера. У Студији нема ни једне једине речи о утицају вибрација на животну средину.

Члан 4., тачка 5. прописује да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи: „приказ технологије третирања (прерада, рециклажа, одлагање и сл.) свих врста отпадних материја“. Предметна студија не приказује технологије третирања (прерада, рециклажа, одлагање и сл.) свих врста отпадних материја.

Одговор: Користи се већ постојећи систем привременог одлагања свих врста отпадних материја и у сарадњи са трећим лицима се врши њихово преузимање. Што се тиче насталих вибрација приликом израде јамских објеката неће бити значајнијег утицаја на животну средину и грађевинске објекте који се налазе у непосредној близини локације на којој се изводе радови. У првој фази, приликом израде окана у близини стамбених објеката вршена је оцена сеизмичког дејства минирања за три нова окна НВО-1, НВО-3 и НСО који су предмет и ове студије. Из извештаја на Слици бр. 5.6.1.6. Копија из оцене сеизмичког дејства минирања на страни 5-32 при изради окана да су са повећањем дубине окана максималне брзине осциловања тла имале тенденцију опадања. Обзиром да ова Студија обухвата наставак радова од коте -235 до коте - 455 не би требало да буде угрожавања од вибрација. Уколико дође до појава осциловања тла потребно је извршити неопходна мерења.

У поглављу "3.3.10. Утицај на животну средину изабраног технолошког решења" предметна студија о процени утицаја на животну средину теоретски говори о појединим утицајима подземне експлоатације минералних сировина а не о конкретном утицају пројекта на квалитете ваздуха у Бору, утицају јамских вода на квалитет воде Борске реке и Великог тимока, могућег слегања терена на стамбене, јавне и пословне објекте и важне објекте инфраструктуре (железнички и друмски саобраћај, водовод и канализација, далеководи).

Одговор: С обзиром да се не ради о експлоатацији лежишта већ о његовом отварању јамским капиталним просторијама које су адекватно подграђене неће доћи до слегања терена које би утицало на стамбене, јавне и пословне објекте и важне објекте инфраструктуре на површини терена. Пошто овим пројектом није предвиђено испуштање јамских отпадних вода у реципијенте, неће бити нарушен квалитет воде Борске реке и Великог Тимока.

Члан 17 став 1. тачка 4. Закона о процени утицаја на животну средину прописује да студија обавезно садржи "приказ главних алтернатива које је носилац пројекта разматрао" а члан 5. Правилника о садржини студије о процени утицаја на животну средину детаљно разрађује садржај описа пројекта.

Члан 5. тачка 2. прописује да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи алтернативе у односу на: „производне процесе или технологију“. Процена утицаја

у поглављу 4.2. Избор технологије објашњава: "Узимајући у обзир факторе (радна средина, безбедност, финансије, ...) који утичу на избор методе изградње јамских објеката, намеће се као најприкладнија метода изградње јамских објеката класичним поступком бушачко-минерским радовима." Из цитираног текста се јасно види да алтернативне технологије нису разматране са аспекта утицаја на животну средину.

Члан 5. тачка 3. прописује да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи алтернативе у односу на: „методе рада." Предметна студија није разматрала алтернативне методе рада.

Члан 5. тачка 5. прописује да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи алтернативе у односу на: „врсту и избор материјала". Предметна студија није разматрала алтернативе у погледу избора експлозива, Енергената, уља и мазива.

Члан 5. тачка 6. прописује да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи алтернативе у односу на: „временски распоред за извођење пројекта". Предметна студија није разматрала алтернативе у погледу временског распореда извођење пројекта.

3.5. Члан 5., тачка 8. прописује да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи алтернативе у односу на: „датум почетка и завршетка извођења". предметна студија није разматрала алтернативе у погледу датум почетка и завршетка извођења јер је реализација пројекта, супротно Закону о заштити животне средине, отпоћела пре израде студије о процени утицаја на животну средину.

Члан 5. тачка 10. прописује да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи алтернативе у односу на: „контролу загађења". Предметном студијом није било могуће разматрати алтернативе могућности контроле загађења јер у опису пројекта нису ни приказане мере контроле загађења.

Члан 5. тачка 10. прописује да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи алтернативе у односу на: „уређење одлагања отпада." Студијом о процени утицаја на животну средину и пројектом није разматрано уређење одлагање отпада па није било могуће разматрање алтернатива.

Члан 5. тачка 11. прописује да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи алтернативе у односу на: „уређење приступа и саобраћајних путева". У Студији у поглављу "Алтернативе уређења приступа и саобраћајних путева" је дата нетачна информација "Приступни путеви су исти, они који су коришћени и у досадашњој експлоатацији". Податак није тачан. Изграђени су нови путеви за приступ новим вентилационим окнима 1. и 2. и саобраћајнице којима се одвозе ископине, довози потребан материјала за реализацију пројекта и крећу возила а који представљају нове изворе прешине која буквално засипа околна стамбена насеља.

Члан 5. тачке 14, 15, 16 и 17. прописују да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи алтернативе у односу на: обуку, мониторинг, планове за ванредне прилике, начин декомисије, регенерације локације и даље употребе. Студија није разматрала алтернативе по члану 5, тачке 14,15,16 и 17. Правилника.

Студија у поглављу 4.9. у поглављу " Алтернативне могућности снабдевање водом." непотребно разматра снабдевање из Борског језера и будућег језера Боговина. Изграђено је постројење за пречишћавање рудничких вода из рудника Церово и Јама. Пречишћене рудничке отпадне воде треба користи за потребе реализације пројекта и није потребно захватање нових количина свеже воде. Пројекта отварања лежишта Борска река до коте К -

455 метара не предвиђа коришћење воде из Борског језера те није јасно зашто се ово поглавље уопште налази у Студији.

Одговор: С обзиром да је пројектом је предвиђен наставак радова на изради просторија отварања лежишта Борска река нису разматране алтернативе технологије и методе рада, као и избора експлозива, енергената, уља и мазива, јер пројекат обрађује наставак радова окана од К-235 до К-455.

Такође, није разматрана алтернатива у погледу временског распореда извођења пројекта као ни алтернативе у погледу датума почетка и завршетка извођења радова. Алтернативе контроле загађења не постоје већ се користе из актуелне Студије о процени утицаја мере заштите и мониторинга.

Одговор: Одлагање отпада се такође одвија према важећој Студији о процени утицаја на животну средину до коте К-235, тако да је и овом Студијом предвиђено одлагање отпада у већ постојеће објекте за одлагање отпада, тако да нису разматране алтернативе на ту тему. Податак да су приступни путеви ка предметним објектима исти јер су били израђени за прву фазу израде предметних објеката. За потребе израде овог Допунског рударског пројекта није потребно обезбеђивати алтернативна решења обезбеђивања воде из Борског језера тако да се ова тачка из поглавља 4 брише.

Члан 17 став 1. тачка 5. Закона о процени утицаја на животну средину прописује да студија обавезно садржи:.. приказ стања животне средине на локацији и ближој околини (микро и макро локација) члан 6. Правилника о садржини студије о процени утицаја на животну средину детаљно разрађује Опис чинилаца животне средине за које постоји могућност да буду знатно изложени ризику услед извођења предложеног пројекта обухвата.

Члан 5. тачка 1. прописују да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи податке о становништву. У поглављу 5.1. Студија даје неке историјске податке о развоју Бора до 1996. године. Студија не садржи актуалне податке о становништву, посебно о осетаивим групама, које живе, образују се и лече у зони утицаја предметног пројекта.

Одговор: Поменути подаци о становништву се налазе у поглављу 5.

Члан 5. тачка 3. прописују да студија о процени утицаја на животну средину обавезно садржи податке о земљишту. У студији су приказани подаци о резултатима мониторинга квалитета земљишта са две непознате локације. Уместо тога требало је приказати резултате мониторинга које обавља градска управа у складу са Законом о земљишту и подзаконским актима.

Одговор: Мерна места испитивања земљишта су приказана у поглављу 5 на страни 5-11.

У Студији у поглављу 5.6. Бука, електромагнетно зрачење, светлосно зрачење и радијација су приказани резултати мерења бука почев од 30.05.2021. - 02.11. 2022. године што

потврђује да се радови изводе без студије о процени утицаја на животну средину супротно Закону о заштити животне средине, студија није део техничке документације, пројектом отварања лежишта Борска река до коте К - 455 метара нису пројектоване мере заштите животне средине и нису испоштовани услови Републичког завода за заштиту природе (Решење 03 бр. 021-3361/2 од 06.10.2022.год.) и Водне услове (Решење бр. 325-05-0888/2022-07 од 17.10.2022.год.) јер су услови прописани некон израде Пројекта и почетка реализације те нису могли бити примењени приликом израде техничке документације.

Одговор: Бука је мерена у току израде окна до коте к-235м а приказани водни услови и услови Завода за заштиту природе се односе на ДРП отварања лежишта Борска река до коте к-455, тако да су услови уграђени у пројекат. Овај пројекат дефинише израду окана од коте к-235м до к-455м.

Члан 17 став 1. тачка 6. Закона о процени утицаја на животну средину прописује да студија обавезно садржи: опис могућих значајних утицаја пројекта на животну средину а члан 7. Правилника о садржини студије о процени утицаја на животну средину детаљно разрађује: Опис могућих значајних утицаја пројекта на животну средину обухвата квалитативни и квантитативни приказ могућих промена у животној средини за време извођења пројекта, редовног рада и за случај удеса, као и процену да ли су промене привременог или трајног карактера, а нарочито у погледу: здравља становништва, метеоролошких параметара и климатских карактеристика, екосистема, насељености, концентрације и миграције становништва, намене и коришћења површина (изграђене и неизграђене површине, употреба пољопривредног; шумског и водног земљишта и сл.), комуналне инфраструктуре, природних добара посебних вредности и непокретних културних добара и њихове околине и сл., пејзажним карактеристикама подручја и сл.

Студија о процени утицаја на животну средину није урађена у складу са Законом и правилником јер не садржи опис значајних могућих утицаја на: здравља становништва, метеоролошких параметара и климатских карактеристика, екосистема, насељености, концентрације и миграције становништва, намене и коришћења површина (изграђене и неизграђене површине, употреба пољопривредног, шумског и водног земљишта и сл.), комуналне инфраструктуре, природних добара посебних вредности и непокретних културних добара и њихове околине и сл., пејзажним карактеристикама подручја и сл.

Одговор: Студија је обрадила опис значајнијих могућих утицаја на животну средину и навела главне загађиваче који ће се појавити извођењем овог пројекта у поглављу 3 (страна 3-13 до 3-29) и поглавље 6 (страна 6-3 до 6-13).

Пројекат отварања лежишта Борска река до коте К - 455 метара није могао применити услове Републичког завода за заштиту природе (Решење ОЗ бр. 021-3361/2 од 06.10.2022. године.) и Водне услове (Решење бр. 325-05-0888/2022-07 од 17.10.2022.године јер су услови прописани некон израде Пројекта и почетка реализације те нису могли бити примењени приликом израде техничке документације а Студија о процени утицаја предметног пројекта није саставни део техничке документације како је прописано чл. 36, тачка 3. Закона о заштити животне средине (Сл. гласник РС бр. 135/2004, 36/2009, др. закон, 43/2011 одлука УС, 1412016, 76/2018 9512018- др. закон и 9512018- др. закон).

Одговор: Приказани водни услови и услови Завода за заштиту природе се односе на ДРП отварања лежишта Борска река до коте К-455, тако да су услови уграђени у пројекат. Овај пројекат дефинише израду окана од коте К-235м до К-455м.

Због нетачних и погрешних података и пропуста, односно због тога што није урађена у складу са Законом и Правилником нису дате валидне процене и описи у складу са чланом 17. тачка 6.- Опис могућих значајних утицаја пројекта на животну средину и 7. Програм праћења утицаја на животну средину Закона и члановима 9 и 10 Правилника.

Одговор: Програм праћења утицаја на животну средину је усклађен и допуњен са мониторингом животне средине који већ спроводи Носилац пројекта а у складу са важећом Студијом о процени утицаја на ЖС до коте -235м тако да је усклађен са правилником.

Одговори на примедбе РЕРИ

1. Носилац пројекта прибегава покушају поделе јединственог пројекта на више мањих. Израђивач студије наводи да обзиром да се планира наставак експлоатације испод коте к-235 м, до које је урађена и особрена пројектна документација, прва фаза отварања дубљих делова лежишта, односно израде приступних подземних рудничких просторија, све указује да ће се лежиште простирати до нивоа к-455 м лежишта. Стога је компанија донела одлуку да изради Допунски рударски пројекат отварања лежишта "Борска река" до коте к-455 м. Радови у Јами Бор до к-235 м реализују се у односу на решења дефинисана у одобреном Главном рударском пројекту експлоатације руде бакра у Јами Бор до к-235 м. Подносилац указује да је пројекат који је обухваћен студијом само део пројекта експлоатације руде бакра у Јами Бор до к-235, те да није могуће раздвојити отварање лежишта Борске реке до к-455 и представити га као одвојени пројекат. Подносилац, додатно, истиче да је предметни пројекат неодвојиво повезан са пројектом измене методе откопавања у борској јами - лежиште руде бакра "Борска река" изнад коте к-235, а за који је Носилац пројекта поднео посебан захтев за одлучивање о потреби израде студије о процени утицаја на животну средину, супротно Закону о процени утицаја на животну средину. Предметни пројекат промене методе откопавања у борској јами је, такође, неодвојиво повезан са пројектом експлоатације руде бакра у Јами до к-235 и чини његов саставни део.

Чињеницу да се ради о јединственим радовима потврђује и сам израђивач студије приликом описа претходних радова. Такође, у студији се наводи да је главним рударским пројектом експлоатације руде бакра у Јами Бор до к-235 дефинисан систем снабдевања Јаме Бор са погонском енергијом, технолошком и пијаћом водом, а снабдевање експлоатационог захвата лежишта Борске реке се у потпуности уклапа у решења наведеног пројекта. Наведено је сасвим логично имајући у виду да се ради о истом пројекту.

Чињеница да се инвестиционо-технолошка документација ради у складу са Законом о рударству и геолошким истраживањима није од значаја за ово питање имајући у виду да се Законом о процени утицаја на животну средину уређује поступак процене утицаја на животну средину, као и обим и садржај студије о процени утицаја на животну средину. Закон о процени утицаја не познаје нити једно ограничење које спречава Носиоца пројекта

да ажурира студију о процени утицаја на животну средину у складу са чланом 28. Закона о процени утицаја на животну средину, сваки пут када проширује обухват експлоатације или мења техничку документацију на коју је дата сагласност. Такво ограничење не познаје ни Закон о рударству и геолошким истраживањима ("Сл. гласник РС", бр. 101/15, 95/18 и 40/21).

Поред наведеног, неопходно је да Студија о процени утицаја обухвати све процесе, односно, како производњу, тако и: прераду и одлагање јаловине. Закон о рударству и геолошким истраживањима регулише управљање пројектима из области рударства, те се у том смислу не може позивати на Закон о рударству, када се покушава оправдати подела пројекта из области рударства на мање пројекте, имајући у виду да се поступак процене утицаја на животну средину спроводи у складу са одредбама садржаним у Закону о процени утицаја на животну средину.

Рударски пројекти се припремају за различите фазе реализације рударских пројеката:

- геолошка истраживања;
- приремни радови (отварање рудника и формирања одлагалишта рударске раскривке и изградња инфраструктуре);
- експлоатација рудника (радови на производњи рудника на експлоатационом пољу, одлагање рударског отпада);
- затварање рудника и мониторинг.

Закон о процени утицаја на животну средину, не регулише могућност израде процене утицаја на животну средину по фазама реализације или изградње појединих објеката: коп (јама или површински коп), објекти припреме и прераде руде; објекти за пречишћавање отпадних гасова и вода; одлагалишта рударске раскривке, јаловине, муља, чврстог отпада, емулзија, амбалажног и другог отпада; енергетски објекти; објекти инфраструктуре: електроразводна мрежа, путеви, пруге, водовод, канализација и др.

За ове фазе пројекта, могу се израдити две студије о процени утицаја:

1. за фазу геолошких истраживања;
2. Јединствена процена утицаја за фазе: приремни радови, експлоатација и затварање рудника.

Подносилац указује, да је неопходно предметне одредбе тумачити у складу са сврхом и циљем Закона о процени утицаја на животну средину, а који прописује да се процена утицаја на животну средину спроводи са циљем да се прикупе подаци и предвиде штетни утицаји одређених пројеката на живот и здравље људи, флору и фауну, земљиште, воду, ваздух, климу и пејзаж, материјална и културна добра и узајамно деловање ових чинилаца, као и утврде и предложе мере којима се штетни утицаји могу спречити, смањити или отклонити имајући у виду изводљивост тих пројеката. Наведена сврха се не може остварити, уколико се прихвати аргументација израђивача студије као исправна. С тим у вези, Подносилац указује на различите фазе јединственог пројекта које Носилац пројекта покушава да представи као засебне целине.

У делу Студије под називом 3.3.4. Одводњавање просторија отварања лежишта "Борска река", описан је систем за одводњавање где се наводи да вода која се избацује ван окна, после третмана (а тај третман није нигде описан у студији) транспортује на флотацијско јаловиште (овде се мисли на флотацијско језеро јер није добро описано у Студији) и користи се у процесу производње руде (овде се мисли на процес прераде руде тј. процес флотације). Овим се доказује међусобна нераскидива повезаност између производње и прераде руде јер

вода која се користи у производњи (за бушење) користи се у процесу прераде руде (флотирање), и због тога је потребно да Студија обухвата све процесе, дакле и производњу, прераду и одлагање јаловине.

Имајући у виду да је чланом 91. Закона о рударству и геолошком истраживањима дефинисан допунски рударски пројекат као пројекат који се израђује за одступање од главног рударског пројекта, између осталог и при унапређењу примењених или увођењу нових метода експлоатације минералних сировина, односно да се ради о извођачком пројекту који је саставни део главног рударског пројекта и нарочито, који мора да садржи основну концепцију, техничке пројекте на основу којих се унапређује рудничка инфраструктура, техничко-технолошке целине и стационарне рударске објекте и техно-економску оцену пројекта, јасно је да се ради о интегралном пројекту, за који је од прве фазе неопходно прибавити сагласност на процену утицаја, имајући у виду да се иста издаје за пројекат у целини, а не за његове појединачне фазе.

Најзад, израђивач студије чак у студији уопште не разматра могуће кумулирање пројекта са ефектима других пројеката (супротно тачки 5. изреке Решења Министарства заштите животне средине број: 353-02-4799/2022-ОЗ, од 07.03.2023. године), будући да је у поменутом делом Решења, Носилац пројекта обавезан да у поглављу приказ стања животне средине на локацији и ближој околини локације, прикаже постојеће стање чинилаца животне средине на основу резултата мерења буке, квалитета ваздуха, квалитета земљишта, површинских и подземних вода. Такође, наведено је да је обавеза носиоца пројекта да у Студији о процени утицаја на животну средину, посебно опише могуће утицаје пројекта на све аспекте животне средине (површинске и подземне воде, земљиште, ваздух, флору, гауну и остало), укључујући и кумулативни утицај услед паралелне реализације других пројеката на експлоатацији руде из рудника Јама.

Одговор: На ову примедбу је више пута писан одговор. По Закону о рударству је дозвољено да се за одређене фазе израђују посебни ДРП-ови који захтевају израду Студија о процени утицаја на животну средину.

Потребно је нагласити да је изградња, проширење или реконструкција објеката рударских индустријских комплекса који поред рударских активности обухватају и постројења и објекте прераде, без обзира да ли су у целости на експлоатационом пољу или не, у јурисдикцији два закона: Закона о рударству и геолошким истраживањима („Службени гласник РС“ бр. 101/2015 и 95/2018 - други закон, 40/2021) и Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС“ бр. 72/2009, 81/2009 - испр., 64/2010 - одлука УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 – одлука УС, 50/2013 - одлука УС, 98/2013 - одлука УС, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - др. закон, 9/2020 и 52/2021). Због посебних регулаторних захтева наведених закона потребно је процедуре везане за њихово спровођење реализовати одвојено, па тако и поступак Процене утицаја на животну средину. Третман (прерада) отпадних вода није предмет ове Студије, у поглављу 3 на страни 3-17 дат је опис одводњавања просторија отварања лежишта „Борска река“.

Кумулативни утицај и других радова који се одвијају у околини извођења радова по овом пројекту су приказани као тренутно стање са изабраних локација мониторинга земљишта, воде, ваздуха, буке и вибрација од 2021-2023 године када су извођени радови по ТРП-у у И фази отварања лежишта „Борска река“.

2. Израђивач студије није образовао мултидисциплинарни тим за израду студије о процени утицаја на животну средину.

Чланом 19. Закона о процени утицаја, прописано је да је правно лице и предузетник (које израђује студију о процени утицаја) дужно да за израду студије о процени утицаја образује мултидисциплинарни тим састављен од лица која поседују доказ о квалификацији за израду студије о процени утицаја, односно за области које су предмет студије у чијој изради учествују. Израђивач студије је образовао тим који је састављен од стручњака у области рударства и геолошких истраживања, хемије, машинства и грађевине. Међутим, израђивач студије нигде не наводи доказе о квалификацијама стручног тима због обраду података о природним добрима, заштићеним биљним и животињским врстама и њиховим стаништима. Поред тога, Израђивач студије не наводи податак о ангажовању стручног лица из области заштите животне средине, нити наводи квалификације стручног тима за обраду података о утицају постројења обухваћених овом студијом на достизање климатских циљева и усклађивање са међународним прописима у области климатских промена које је Република Србија потписала и ратификовала. У складу са Правилником израђивач студије је био дужан да наведе да није имао стручна знања и да образложи на који начин је решио овај недостатак.

Одговор: За израду Студије је образован мултидисциплинарни тим решењем од 28.07.2023. године на основу процене израђивача и носиоца Студије о радовима предвиђеним предметним ДРП-ом и проценом утицаја пројекта на животну средину.

3. Непотпун и неадекватан; опис локације

3а. У студији недостаје копија катастарских парцела

Чланом 17. став 1. (2) Закона о процени утицаја на животну средину, прописано је да "студија о процени утицаја обавезно садржи опис локације на којој се планира реализација пројекта". Истовремено, чланом 3. став 1. Правилника прописано је да опис локације на којој се планира извођење пројекта садржи нарочито копију катастарских парцела на којима се предвиђа извођење пројекта са учтаним распоредом свих објеката". Имајући у виду наведено, Подносилац истиче да предметна Студија о процени утицаја на животну средину, не садржи копију плана катастарских парцела на којима се предвиђа извођење пројекта са учтаним распоредом свих објеката, те није урађена у складу са наведеним одредбама Закона о процени утицаја и Правилника.

2.6 У студији недостају подаци о потребној површини земљишта у м2 за време извођења радова

Чланом 17. став 1. (2) Закона о процени утицаја, прописано је да "студија о процени утицаја обавезно садржи опис локације на којој се планира реализација пројекта". Истовремено, чланом 3. став 1. (2) Правилника, прописано је да "опис локације на којој се планира извођење пројекта садржи нарочито податке о потребној површини земљишта у м2 за време извођења радова са описом физичких карактеристика и картографским приказом одговарајуће размере, као и површине која ће бити обухваћена када пројекат буде шведен". Подносилац указује да предметна студије не садржи потребне податке о површини земљишта у време извођења радова, са описом физичких карактеристика и картографским

приказом одговарајуће размере, нити садржи податке о површини земљишта које ће бити обухваћено пројектом након његовог завршетка.

Одговор: У поглављу 2. Опис локације је адекватно допуњен и приказан.

2а и 2б. На прилогу Г-1 приказане су карактеристичне парцеле са подацима о заузетој површини земљишта за извођење радова.

2.в. Студија не садржи адекватан приказ климатских карактеристика са одговарајућим метеоролошким показатељима. Чланом 17. став 1. (2) Закона о процени утицаја, прописано је да "студија о процени утицаја обавезно садржи опис локације на којој се планира реализација пројекта". Такође, чланом 3. став 1. (5) Правилника, прописано је да "опис локације на којој се планира извођење пројекта садржи нарочито приказ климатских карактеристика са одговарајућим метеоролошким показатељима". Предметна студија не садржи адекватан приказ предметних карактеристика.

Одговор: Приказ климатских карактеристика је дат у поглављу 2.

2.г. Студија не садржи адекватан опис претходних радова на извођењу пројекта
Чланом 17. став 1. (3) Закона о процени утицаја, прописано је да "студија о процени утицаја обавезно садржи опис пројекта". Истовремено, чланом 4. став 1. (1) Правилника, прописано је да "опис пројекта садржи нарочито опис претходних радова на извођењу пројекта". Међутим, Подносилац истиче да израђивач студије не доставља целокупне информације, које се односе на опис претходних радова на извођењу пројекта.

Одговор: У поглављу 3. приказан је опис претходних радова на извођењу пројекта.

3. Студија не садржи адекватан опис пројекта

3.а. Студија не садржи приказ врсте и количине потребне енергије и енергената, воде, сировина, потребног материјала за изградњу и др.

Чланом 17. став 1. (3) Закона о процени утицаја, прописано је да "студија о процени утицаја обавезно садржи опис пројекта" чланом 4. став 1. (3) Правилника, прописано је да "опис пројекта садржи нарочито приказ врсте и количине потребне енергије и енергената, воде, сировина, потребног материјала за изградњу и др". Међутим, израђивач студије нити једном речју не разрађује наведено потпоглавље, те пропушта да достави обавезне информације, а које се односе на приказ врсте и количине потребне енергије и енергената, воде, сировина, потребног материјала за изградњу и др.

3б. Студија не садржи приказ врсте и количине испуштених гасова, воде, и других течности и гасовитих отпадних материја, посматрано по технолошким целинама укључујући емисије у ваздух, испуштање у површинске и подземне водне реципијенте, одлагање на земљиште, буку, вибрације, топлоту, зрачење. Оонизујућа и нејонизујућа) и др.

Чланом 17. став 1. (3) Закона о процени утицаја, прописано је да "студија о процени утицаја обавезно садржи опис пројекта". Истовремено, чланом 4. став 1. (4) Правилника, прописано је да "опис пројекта садржи нарочито приказ врсте и количине испуштених гасова, воде" и других течности и гасовитих Отпадних материја, посматрано по технолошким целинама

укључујући емисије у ваздух, испуштање у површинске и подземне водне реципијенте, одлагање на земљиште, буку, вибрације, топлоту, зрачење јонизујућа и нејонизујућа) и др".

Чланом 17. став 1. (3) Закона о процени утицаја, прописано је да "студија о процени утицаја обавезно садржи опис пројекта". Истовремено, чланом 4. став 1. (4) Правилника, прописано је да "опис пројекта садржи нарочито приказ врсте и количине испуштених гасова, воде" и других течности и гасовитих Отпадних материја, посматрано по технолошким целинама укључујући емисије у ваздух, испуштање у површинске и подземне водне реципијенте, одлагање на земљиште, буку, вибрације, топлоту, зрачење јонизујућа и нејонизујућа) и др".

У студији се наводи да се приликом израде јамских просторија јавља одређена количина јаловине (рудничке јаловине), те да је јаловина хемијски инертна и није токсична. На основу којих података је израђивач студије дошао до предметних закључака о карактеристикама јаловине? Недостаје анализа јаловишта која може потврдити да је она хемијски инертна и да није токсична. Такође, подносилац указује да није јасна терминологија која се користи, те да је неопходно појаснити шта то израђивач студије сматра под токсичним отпадом? Наведену терминологију не познаје важећа регулатива. Даље, израђивач студије закључује да се врсте отпада одређују на основу порекла, карактера и категорије у складу са Правилником о начину разврставања, паковања и чувања секундарних сировина ("Сл. гласник РС" бр. 55/01), као и да је процена количине дата на бази доступне документације, а категоризација извршена у складу са наведеним правилником (?!). Подносилац указује да се испитивање отпада врши на основу Правилника о категоријама, испитивању и класификацији отпада („Службени гласник РС", бр. 56/10, 93/19, 39/21), а да се иста ни на који начин не може вршити на основу Правилника о начину разврставања, паковања и чувања секундарних сировина.

Имајући у виду да израђивач студије не пружа приказ отпада (ни карактер ни количину) који настаје реализацијом пројекта није јасно на који начин су уопште предвиђене мере за смањење негативних утицаја пројекта на животну средину.

Одговор: Допуњено и прерађено је поглавље 3. тако да се сви наведени недостаци тамо налазе.

4. Студија не садржи главне алтернативе које је Носилац пројекта разматрао

Чланом 5. Правилника прецизније је уређен начин и прописан садржај приказа главних алтернатива, те је прописано да приказ главних алтернатива са образложењем главних разлога за избор одређеног решења и утицајима на животну средину у погледу избора садржи:

- 1) локацију или трасу;
- 2) производне процесе или технологију;
- 3) методе рада;
- 4) планове локација и нацрте пројеката;
- 5) врсту и избор материјала;
- 6) временски распоред за извођење пројекта;
- 7) функционисање и престанак функционисања;
- 8) датум почетка и завршетка извођења;

- 9) обим производње;
- 10) контролу загађења;
- 11) уређење одлагања отпада;
- 12) уређење приступа и саобраћајних путева;
- 13) одговорност и процедуру за управљање животном средином,
- 14) обуку;
- 15) мониторинг;
- 16) планове за ванредне прилике;
- 17) начин декомисије, регенерације локације и даље употребе

Међутим, Носилац пројекта није разматрао алтернативи решења у погледу методе рада, временског распореда за извођење пројекта, функционисања и престанак функционисања, датума почетка и завршетка извођења, обима производње, обуке, мониторинга, планова за ванредне прилике и начина декомисије, регенерације локације и даље употребе.

Тако, у студији у поглављу 4.2. Избор технологије наводи се да узимајући у обзир факторе (радна средина, безбедност, финансије, ...) који утичу на избор методе изградње јамских објеката, намеће се као најприкладнија метода изградње јамских објеката класичним поступком бушачко-минерским радовима. Из цитираног текста се јасно види да алтернативне технологије нису разматране са аспекта утицаја на животну средину.

У поглављу 4.5. Алтернативна решења по питању врсте и избора материјала, описано је да не постоји алтернативно решење по питању врсте и избора материјала, пре свега са становишта улазне сировине, као и да је ограничен избор и врста материјала по питању осталих елемената инфраструктуре јамских објеката. Такође, предметна студија није разматрала алтернативе у погледу избора експлозива, енергената, уља и мазива, њихових количина, и утицаја које дата дејства могу створити на чиниоце животне средине.

Одговор: Сагласно примедби овај ДРП представља наставак радова, тј. II фазу израде просторија отварања лежишта „Борска река,, од коте К-235 m до коте К-455 m и самим тим нису постојале алтернативе за локацију.

5. Студија не садржи ажурне податке о постојећем стању чинилаца животне средине.

Тачком 5. изреке Решења о одређивању обима и садржаја Министарства заштите животне средине број: 353-02-4799/2022-ОЗ, од 07.03.2023. године, обавезан је Носилац пројекта да у поглављу приказ стања животне средине на локацији и ближој околини локације, прикаже постојеће стање чинилаца животне средине на основу резултата мерења буке, квалитета ваздуха, квалитета земљишта, површинских и подземних вода.

Резултати мониторинга стања квалитета земљишта на локацији планираној за извођење пројекта, обухватају периоде од 2020 до 2022. године. Међутим, израђивач студије, пропушта да достави ажурне податке, који се односе на 2023. годину. Такође, у Студији о процени утицаја, код области мониторинга стања квалитета воде, достављени су подаци закључно са I кварталом 2023. године, без било каквих даљих информација о периоду након поменутог. С тим у вези, нејасно је из ког разлога је израђивач студије пропустио да достави информације које су у вези са ажурним приказом стања квалитета воде, будући да се не достављају подаци за чак 3 (три) квартала у 2023. години. Такође, у вези са анализом и приказом резултата мониторинга квалитета ваздуха у мрежи, приказани су за АМСКВ за агломерацију Бор, и то у годишњим извештајима о стању квалитета ваздуха у Србији.

Приказани су сумирани извештаји агенције за заштиту животне за целу Републику Србију, али нису приказани издвојени подаци, који би се односили само на Град Бор.

Одговор: На основу добијених података од Инвеститора при изради Студије дат је приказ тренутног стања животне средине, није било извештаја из 2023 за други квартал, у дорађеној Студији ће бити приказани у поглављу 5 и дати као прилог Студије.

6. Студија не садржи адекватне податке о утицају пројекта на чиниоце животне средине
Израђивач студије није пружио адекватан опис могућих значајних утицаја пројекта на животну средину који обухвата квалитативни и квантитативни приказ могућих промена у животној средини за време извођења пројекта, редовног рада и за случај удеса, као и процену да ли су промене привременог или трајног карактера у погледу квалитета ваздуха, вода, земљишта, нивоа буке, интензитета вибрација, топлоте и зрачења, здравља становништва, метеоролошких параметара и климатских карактеристика, екосистема, насељености, концентрације и миграције становништва, намене и коришћења површина (изграђене и неизграђене површине, употреба пољопривредног, шумског и водног земљишта и сл.) и комуналне инфраструктуре. Са друге стране чланом 7. Правилника ови подаци чине обавезну садржину студије о процени утицаја на животну средину.

Одговор: Према ГРП су започети радови и највећи утицаји на животну средину су показани у претходном периоду и приказани су сви добијени резултати испитивања. Обзиром да су радови одмакли 500м испод површине земље мањи је утицај али је потребно успоставити и нови мониторинг утицаја на животну средину којим би се то испратило.

7. Студија не садржи адекватне мере за спречавање, смањење и отклањање сваког значајнијег штетног утицаја на животну средину
Имајући у виду претходно наведене недостатке у изради студије, не чуди што је Израђивач студије пропустио да предвиди одговарајуће мере за спречавања, смањења или отклањања сваког значајног штетног утицаја на животну средину у складу са чланом 9. Правилника, не наводећи посебне мере заштите које би биле прилагођене за реализацију конкретног пројекта који је предмет ове студије.

Имајући све претходно наведено у виду, Подносилац истиче да поднети Захтев не садржи све елементе прописане Законом о процени утицаја, те да је исти неуредан, у смислу члана 59. Закона о општем управном поступку, на чију примену недвосмислено упућује члан 34а. Закона о процени утицаја на животну средину, те да је насловни орган био дужан да поступи у складу са чланом 16. у вези са чланом 9. Закона о процени утицаја на животну средину.

Одговор: Програм праћења утицаја на животну средину је усклађен и допуњен са мониторингом животне средине који већ спроводи Носилац пројекта а у складу са важећом Студијом о процени утицаја на ЖС до коте -235м тако да је усклађен са правилником._

По достављању дорађене Студије чланови Техничке комисије су извршили преглед исте, па је на другом састанку који је одржан 21.10.2024. године, констатовала да је носилац пројекта поступио у складу са ранијим примедбама, те је на основу тога дала предлог да се изда сагласност

на предметну Студију. Закључено је да предметна Студија о процени утицаја на животну средину, након извршене дораде/допуне, садржи све неопходне податке и документацију на основу којих се може проценити подобност предвиђених мера за спречавање, смањење и отклањање могућих штетних утицаја на стање животне средине на локацији и ближој околини у току извођења пројекта, у случају удеса и по престанку рада пројекта.

На основу наведеног, решено је као у диспозитиву.

Решење и предметна Студија о процени утицаја на животну средину су саставни део техничке документације, у складу са чланом 18. Закона о процени утицаја на животну средину.

УПУТСТВО О ПРАВНОМ СРЕДСТВУ: Ово Решење је коначно у управном поступку. Против истог није допуштена жалба, али носилац пројекта и заинтересована јавност могу покренути управни спор подношењем тужбе Управном суду Београд, Немањина 9, у року од 30 дана од дана пријема овог решења, односно од дана објављивања у средствима информисања.

Државни секретар
Александар Дујановић
Александар Дујановић

Доставити:

- Архиви
- Наслову
- Сектору за надзор и превентивно деловање у животној средини

